

ETNOGRAFIA POLSKA

I

P O L S K A A K A D E M I A N A U K
INSTYTUT HISTORII KULTURY MATERIALNEJ
DZIAŁ IV — ETNOGRAFIA

ETNOGRAFIA POLSKA

I

WROCLAW 1958
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

KOMITET REDAKCYJNY :

KAZIMIERZ DOBROWOLSKI, WITOLD DYNOWSKI
(redaktor naczelny), JÓZEF GAJEK, MIECZYŚLAW
GŁADYSZ, JADWIGA KLIMASZEWSKA, ANNA
KUTRZEBA-POJNAROWA, KAZIMIERZ MOSZYŃ-
SKI, ADOLF NASZ, JANINA RUDNICKA (sekretarz
redakcji), ANDRZEJ WALIGÓRSKI, KAZIMIERA
ZAWISTOWICZ-ADAMSKA

REDAKTOR TOMU

ANNA KUTRZEBA-POJNAROWA

Redaktor Wydawnictwa: Emilia Fischerowa

Wszelkie prawa zastrzeżone

Printed in Poland

Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
Wrocław 1958. Wyd. I. Nakład 1350+150 egz. Objętość ark. wyd. 33,60, ark.
druk. 27,5+3 wkł., ark. form. A-1 36,57. Papier ilustr. kl. V, 80 g, 70×100 (16)
z fabryki we Włocławku. Oddano do składania 7 V 1957, podpisano do druku
31 I 1958, druk ukończono w lutym 1958. — Wrocławska Drukarnia Naukowa.
Zam. 600/57. — P-7. Cena zł 55,—

SPIS TREŚCI

	Str.
Od Redakcji	15
ARTYKUŁY	
Kazimierz Dobrowolski — Chłopska kultura tradycyjna. Próba teoretycznego zarysu na podstawie materiałów źródłowych XIX i XX w. z pld. Małopolski	19
Streszczenia obcojęzyczne	53
ZAGADNIENIA DYSKUSYJNE	
Kazimierz Moszyński — Niektóre wytyczne dla prac Polskiego Atlasu Etnograficznego	57
Streszczenia obcojęzyczne	65
Kazimiera Zawistowicz-Adam ska — Zagadnienie opracowań tekstowych w Polskim Atlasie Etnograficznym	68
Streszczenia obcojęzyczne	71
Kazimierz Dobrowolski — Drogi rozwoju etnografii polskiej, jej obecne zadania, metody i związki z innymi naukami (rozważania dyskusyjne)	72
Streszczenia obcojęzyczne	82
MONOGRAFICZNE BADANIA TERENOWE	
Śląsk	
<i>Prace pod kierunkiem M. Gładysza:</i>	
Mieczysław Gładysz — Prace nad etnograficzną monografią Górnego Śląska	85
Streszczenia obcojęzyczne	101
Jerzy Szydłowski — Uwagi o pierwotnym osadnictwie Siołkowic Starych	103
Alfred Zaręba — Z badań dialektologicznych w Siołkowicach Starych	109
Danuta Dobrowolska i Danuta Myrcik-Markowska — Zróżnicowanie klasowe i zawodowe wsi Siołkowice Stare i Nowe od połowy XIX w. do 1955 r.	117
Stanisław Bronicz — Rolnictwo wsi Siołkowice Stare i Nowe w XIX i XX w.	150
Irena Nizińska — Z badań nad rzemiosłem w Siołkowicach Starych	162
Barbara Bazieli ch ó w n a — Transport i komunikacja w Siołkowicach Starych	188
Maria Misińska — Z badań nad flisem i łodziarstwem północno-wschodniej Opolszczyzny	196
Maria Gładyszowa — Zarys rozwoju budownictwa ludowego w Siołkowicach Starych w XIX i XX w.	200
Ludwik Dubiel — Wnętrze domu chłopskiego w Siołkowicach Starych	214

Stanisław Bronicz — Siołkowicki strój ludowy	221
Jadwiga Klimaszewska — Siołkowickie obrzędy doroczne	226
Józef Ligęza — O pracach nad folklorem muzycznym pow. opolskiego	232

Małopolska

Prace pod kierunkiem K. Moszyńskiego i J. Klimaszewskiej:

Anna Kowalska-Lewicka — Badania etnograficzne na Podhalu	240
Streszczenia obcojęzyczne	255
Anna Zambrzycka — Z badań nad rzemiosłem na Podhalu	257
Jadwiga Klimaszewska i Ewa Fryś — Materiały do rzemiosła ludowego w woj. kieleckim	269
Streszczenia obcojęzyczne	275

Prace pod kierunkiem K. Dobrowolskiego:

Danuta Dobrowolska — Uwagi wstępne	276
Władysław Kwaśniewicz — Badania nad rozwojem narzędzi rolniczych we wsi małopolskiej i ich rolę w przeobrażeniach gospodarczych, społecznych i kulturalnych w XIX i XX w.	278
Danuta Dobrowolska — Górnicy salinarni w Wieliczce i ich kultura w latach 1880—1939	288
Streszczenia obcojęzyczne	314
Danuta Dobrowolska — Wczasy robotnicze w Polsce Ludowej. Kształtowanie się nowej kultury socjalistycznej mas pracujących. Studia i materiały (praca zbiorowa)	315

Wielkopolska

Prace pod kierunkiem M. Frankowskiej:

Maria Frankowska — Prace nad monografią etnograficzną Wielkopolski	323
Streszczenia obcojęzyczne	342

Kujawy

Prace pod kierunkiem M. Znamierowskiej Prüfferowej:

Maria Znamierowska-Prüfferowa — Z działalności Zespołu Etnograficznego IHKM PAN w Toruniu	344
Streszczenia obcojęzyczne	346
Maria Fryczowa — Z pracy nad budownictwem ludowym Kujaw	348

Zagadnienia wybrane dotyczące kilku regionów Polski

Prace pod kierunkiem K. Zawistowicz-Adamskiej:

Kazimiera Zawistowicz-Adamska — Prace Zespołu Etnograficznego w Łodzi	351
Streszczenia obcojęzyczne	355
Bronisława Kopczyńska-Jaworska — Z badań nad pasterstwem i hodowlą na Podhalu	357
Maria Misińska — Z badań nad tkactwem we wsi Rzeczycy w pow. rawsko-mazowieckim	361
Maria Misińska — Z badań nad flisem na Pilicy	363
Maria Biernacka — Kamieńczyk nad Bugiem, osada flisacka (koniec wieku XIX i pierwsza połowa XX w.)	364

KRONIKA

Prof. dr Bożena Stelmachowska — <i>Anna Kutrzeba-Pojnarowa</i>	367
Dział IV Instytutu Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk — <i>Witold Dynowski</i>	370
Prace nad Polskim Atlasem Etnograficznym w latach 1953—1955 (z Zakładu Etnografii IHKM PAN we Wrocławiu) — <i>Zofia Staszczakówna</i>	380
Konferencja Polskiego Atlasu Etnograficznego — <i>Anna Kutrzeba-Pojnarowa</i> i <i>Zofia Szyfelbejn</i>	386
Konferencja sprawozdawczo-planująca Działu IV Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN i Centralnego Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków — <i>Zofia Szyfelbejn</i>	404
Etnograficzna konferencja metodologiczna — <i>Edward Pietraszek</i>	410
Indeks osobowy — <i>Janina Rudnicka</i>	433

СОДЕРЖАНИЕ

Стр.

От редакции 15

СТАТЬИ

Казимеж Добровольски — Крестьянская Традиционная культура. Опыт
теоретического очерка на основании источников XIX и XX в. южных
районов Малопольски 19
Резюме на иностранных языках 53

ДИСКУССИИ

Казимеж Мошински — Некоторые директивы по вопросам Польского
Этнографического Атласа 57
Резюме на иностранных языках 65
Казимера Завистович-Адамска — По вопросу разработки текстов
в Польском Этнографическом Атласе 68
Резюме на иностранных языках 71
Казимеж Добровольски — Пути развития польской этнографии, ея
актуальные задачи, методы и связи с другими научными дисциплинами 72
Резюме на иностранных языках 82

ПОЛЕВЫЕ ТРУДЫ ПО ЭТНОГРАФИИ

Слѣнск (Силезия)

Руководство: М. Гладыш

Мечислав Гладыш — Труды по этнографической монографии Горной
Силезии (Горного Слѣнска) 85
Резюме на иностранных языках 101
Ежи Шидловски — Заметки относительно первобытных поселенцев
в деревне Селковице Старе 103
Альфред Заремба — Труды по диалектологии деревни Селковице Старе 109
Данута Добровольска и Данута Мырчик-Марковска — Классовое
и профессиональное расслоение жителей деревень Селковице Старе
и Селковице Нове, начиная с половины XIX столетия до 1955 года 117
Станислав Бронич — Сельское хозяйство в XIX и XX веках в деревнях
Селковице Старе и Селковице Нове 150
Ирена Низиньска — Ремесло в деревне Селковице Старе 162
Барбара Базелихувна — Условия транспорта и сообщения в деревне
Селковице Старе 188
Мария Мисиньска — Сплав и лодочное дело в северо-восточных рай-
онах Ополя 196

Мария Гладышова — Очерки по развитию народного зодчества в XIX и XX веках в деревне Селковице Старе	200
Людвик Дубель — Устройство деревенской избы в деревне Селковице Старе	214
Станислав Бронич — Народная одежда в деревне Селковице Старе	221
Идвиг Климашевска — Годовые обряды в деревне Селковице Старе	226
Юзеф Лигенза — Труды по музыкальному фольклору Опольского уезда	232

Малопольска

Руководство: К. Мошински и Я. Климашевска

Анна Ковальска-Левницка — Этнографические исследования в районе Подгалья	240
Резюме на иностранных языках	255
Анна Замбжицка — Ремесло в районе Подгалья	257
Идвиг Климашевска и Эва Фрысь — К вопросу народного ремесла Келецкого воеводства	269
Резюме на иностранных языках	275

Руководство: К. Добровольски

Данута Добровольска — Предисловие	276
Владислав Квасневич — Труды по развитию сельскохозяйственных орудий в малопольской деревне и их роль в преобразовании экономических, общественных и культурных условий в XIX и XX веках	278
Данута Добровольска — Горнорабочие соляных копей в Величке и их культура в период 1880—1939 гг.	288
Резюме на иностранных языках	314
Данута Добровольска — Дома отдыха для трудящихся в Народной Польше. Образование новой социалистической общественной культуры. Монографический очерк (коллективный труд)	315

Велькопольска

Руководство: М. Франковска

Мария Франковска — Труды по этнографической монографии Велькопольски	323
Резюме на иностранных языках	342

Куявы

Руководство: М. Знамеровска-Прюфферова

Мария Знамеровска-Прюфферова — Из деятельности этнографического коллектива в Торуне	344
Резюме на иностранных языках	346
Мария Фрычова — Народное зодчество в Куявском районе	348

Избранные проблемы по этнографии некоторых районов Польши

Руководство: К. Завистович-Адамска

Казимера Завистович-Адамска — Труды этнографического коллектива И. И. М. К. в Лодзи	351
Резюме на иностранных языках	355
Бронислава Копчиньска-Яворска — Пастушество и скотоводство в районе Подгалья	357

Мария Мисиньска — Ткацкое производство в деревне Жечица в Равско-мазовецком уезде	361
Мария Мисиньска — Сплав на реке Пилице	363
Мария Бернацка — Камешчик над Бугом, как поселение ендавщиков (конец XIX и первая половина XX столетия)	364

ХРОНИКА

К кончине проф. др. Болены Стельмаховской — <i>Анна Кутшеба-Пойнарова</i> IV Отделение Института Истории Материальной Культуры ИАН — <i>Витольд Дышовски</i>	367
Отчет по трудам по составлению Польского Этнографического Атласа — <i>Зофия Стацикувна</i>	380
Конференция сотрудников Этнографического Атласа — <i>Анна Кутшеба-Пойнарова</i> и <i>Зофия Шифельбейн</i>	386
Отчетно-планирующая конференция IV Отделения Института Истории Материальной Культуры — <i>Зофия Шифельбейн</i>	404
Методологическая Конференция Этнографов — <i>Эдвард Петрашек</i>	410
Именной указатель — <i>Янина Рудницка</i>	433

LIST OF CONTENTS

	Page
Editorial	15
ARTICLES	
Kazimierz Dobrowolski — Peasant Traditional Culture. An Attempt at a Theoretical Analysis Based on XIX th and XX th Century Sources in Southern Małopolska	19
(Summaries)	53
PROBLEMS FOR DISCUSSION	
Kazimierz Moszyński — Polish Ethnographic Atlas — Some Recommendations	57
(Summaries)	65
Kazimiera Zawistowicz-Adamska — Texts in Individual Issues of the Polish Ethnographic Atlas	68
(Summaries)	71
Kazimierz Dobrowolski — Polish Ethnography, its Development, Present Aims, Methods and Relations with other Disciplines (Reflections for Discussion)	72
(Summaries)	82
ETHNOGRAPHIC FIELD STUDIES	
Śląsk (Silesia)	
<i>Research under the supervision of Professor M. Gładysz:</i>	
Mieczysław Gładysz — Ethnographic Monograph of Upper Silesia	85
(Summaries)	101
Jerzy Szydłowski — Notes on Early Settlement in the Village Siołkowice Stare	103
Alfred Zareba — Dialectological Investigations in Siołkowice Stare	109
Danuta Dobrowolska — Danuta Myrcik-Markowska — Class and Occupational Differentiation in Siołkowice Stare from the Middle of XIX th Century to 1955	117
Stanisław Bronicz — Farming in Siołkowice Stare and Siołkowice Nowe in the XIX th and XX th Centuries	150
Irena Nizińska — Crafts in Siołkowice Stare	162
Barbara Bazieliówna — Transport and Communication in Siołkowice Stare	188

Maria Misińska — Rafts and Boats in the North-Eastern Region of Opole	196
Maria Gładyszowa — Housing in Siołkowice Stare in the XIX th and XX th Centuries	200
Ludwik Dabiel — The Interior of a Peasant Cottage in Siołkowice Stare	214
Stanisław Bronicz — Traditional Costume from Siołkowice	221
Jadwiga Klimaszewska — Folk Ceremonies and Festivities in Siołkowice	226
Józef Ligęza — Folk Music of the Opole District	232
Małopolska (Southern Poland)	
<i>Research under the supervision of Professor K. Moszyński and of Dr. J. Klimaszewska:</i>	
Anna Kowalska-Lewicka — Ethnographic Research in the Podhale Region	240
(Summaries)	255
Anna Zambrzycka — Peasant Crafts in the Podhale Region	257
Jadwiga Klimaszewska and Ewa Fryś — Materials for the Study of Peasant Crafts in the Kielce Province	269
(Summaries)	275
<i>Research under the supervision of Professor K. Dobrowolski:</i>	
Danuta Dobrowolska — Introductory Remarks	276
Władysław Kwaśniewicz — Farm Tools and Implements in Małopolska in the XIX th and XX th Centuries	278
Danuta Dobrowolska — Salt-miners of Wieliczka their Life and Culture 1880—1939	288
(Summaries)	314
Danuta Dobrowolska — Workers' Recreation in Poland	315
Wielkopolska (Western Poland)	
<i>Research under the supervision of Dr. M. Frankowska:</i>	
Maria Frankowska — Ethnographic Monograph of Wielkopolska	323
(Summaries)	342
Kujawy Province	
<i>Research under the supervision of Professor M. Znamierowska-Prüfferowa:</i>	
Maria Znamierowska-Prüfferowa — Ethnographic Centre at Toruń	344
(Summaries)	346
Maria Fryczowa — Village Housing in Kujawy	348
Special Problem or Regions	
<i>Research under the supervision of Professor K. Zawistowicz-Adamska:</i>	
Kazimiera Zawistowicz-Adamska — Ethnographic Centre at Łódź	351
(Summaries)	355
Bronisława Kopczyńska-Jaworska — Animal Farming and Pasture Economy in the Podhale Region	357
Maria Misińska — Weaving in the Village of Rzeczyca, Distr. Rawa Mazowiecka	361
Maria Misińska — Rafting on the River Bug	363
Maria Biernacka — Kamieńczyk on the River Bug, a Settlement of Raftsmen	364

NOTES AND NEWS

In memory of Prof. Dr. Bożena Stelmachowska— <i>Anna Kutrzeba-Pojnarowa</i>	367
Section IV of the Institute of the History of Material Culture, Polish Academy of Sciences — <i>Witold Dynowski</i>	370
Report on Work on the Polish Ethnographic Atlas — <i>Zofia Staszczakówna</i>	380
The Conference on the Polish Ethnographic Atlas — <i>Anna Kutrzeba-Pojnarowa</i> and <i>Zofia Szyfelbejn</i>	386
Reporting and Planning Conference of Section IV of the Institute of the History of Material Culture — <i>Zofia Szyfelbejn</i>	404
Conference on Ethnographic Methodology — <i>Edward Pietraszek</i>	410
Index of Names — <i>Janina Rudnicka</i>	433